

**LEKARZE
DLA KLIMATU**

Apel przedstawicieli sektora zdrowia dotyczący działań na rzecz zdrowia w obliczu zmiany klimatu

- d. Zapewnienie warunków do aktywnego udziału ruchów społecznych i organizacji pozarządowych, w szczególności zajmujących się zdrowiem publicznym, w planowaniu oraz wdrażaniu działań prozdrowotnych, prośrodowiskowych i proklimatycznych, w tym konsultacji strategicznych planów miejskich oraz podejmowanych decyzji mogących negatywnie wpływać na środowisko i zdrowie ludności.
- e. Wprowadzenie rzetelnej i powszechnej edukacji prozdrowotnej oraz ekologicznej, również w kontekście antropogenicznych przyczyn i skutków zmiany klimatu oraz jej wpływu na zdrowie, zwłaszcza w szkołach.
- f. Stworzenie odpowiedniej bazy prawnej i instytucjonalnej umożliwiającej promocję oraz praktyczną realizację powyższych działań.

2. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych oraz zaprzestanie innych działań prowadzących do degradacji środowiska naturalnego.

W celu osiągnięcia trwałych rezultatów zalecamy:

- a. Wprowadzenie obowiązku przeprowadzania rzetelnej oceny oddziaływania na zdrowie, środowisko i klimat wszelkich planów inwestycyjnych, strategii i innych programów finansowanych ze środków publicznych lub prywatnych z uwzględnieniem scenariuszy zapobiegania ich ewentualnym negatywnym skutkom zdrowotnym i środowiskowym.
- b. Zmniejszenie śladu węglowego wszystkich sektorów gospodarki, w tym również w sektorze ochrony zdrowia.
- c. Radykalne przyspieszenie transformacji energetycznej w kierunku odnawialnych, niskoemisyjnych źródeł energii.
- d. Zmianę zasad subsydiowania produkcji energii ze środków publicznych poprzez ograniczenie i szybkie zaprzestanie dofinansowywania wydobycia i spalania węgla, z równoczesnym rozwijaniem efektywnego wsparcia dla rozwiązań niskoemisyjnych.
- e. Eliminację w najbliższych latach spalania węgla do wytwarzania ciepła i energii w sektorze komunalno-bytowym, promowanie efektywności energetycznej oraz wspomaganie przechodzenia na niskoemisyjne źródła energii.
- f. Zwiększenie środków przeznaczanych na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz wdrożenie działań zmierzających do szybkiego osiągnięcia jakości powietrza rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.
- g. Ograniczenie ruchu samochodowego w centrach miast oraz budowę infrastruktury promującej ruch rowerowy i pieszy, dążąc do wdrożenia koncepcji miast 15-minutowych[9].
- h. Rozwijanie niskoemisyjnego transportu publicznego w miastach, efektywnie połączonego z transportem regionalnym i krajowym.

- i. Rozbudowę lokalnej i regionalnej sieci kolejowej ułatwiającej bezpieczniejszy, a także bardziej przyjazny środowisku dojazd do miast oraz przemieszczanie się pomiędzy nimi.
- j. Zapewnienie powszechnego dostępu instytucji publicznych i ludności do infrastruktury informatycznej, zwiększając zdalny dostęp do usług (w tym zdrowotnych), edukacji i urzędów, umożliwiając pracę zdalną oraz zmniejszający zapotrzebowanie na transport indywidualny.
- k. Uwzględnienie w miejskich planach zagospodarowania terenów zielonych oraz ochronę istniejącej zieleni miejskiej, a także intensyfikację zagospodarowania i zazieleniania nieużytków.
- l. Zwiększenie ochrony ekosystemów jako istotnych dla środowiska i zdrowia obszarów świadczeń ekosystemowych oraz zaprzestanie deforestacji i degradacji ekosystemów w imię dalszego, niezdefiniowanego i nieprzewidzianego w skutkach rozwoju gospodarczego.
- m. Zwiększenie nakładów na promocję zdrowego żywienia i bilansowania diety poprzez upowszechnianie diety roślinnej, zarówno ze względu na jej właściwości prozdrowotne, jak i mając na uwadze istotny udział sektora hodowli zwierząt w globalnej emisji gazów cieplarnianych.
- n. Przestrzeganie zobowiązań międzynarodowych dotyczących ochrony środowiska i klimatu, w tym Porozumienia Paryskiego i postanowień Szczytów Klimatycznych oraz traktatów Unii Europejskiej, w tym ustaleń Wspólnej Polityki Rolnej.
- o. Osiągnięcie neutralności klimatycznej przez Polskę w możliwie najkrótszym czasie, ale nie później niż do 2050 roku.

Zdegradowane i zanieczyszczone środowisko wraz ze zmianą klimatu skutkuje utratą naszego zdrowia i życia, a przede wszystkim zagraża funkcjonowaniu przyszłych pokoleń. Biorąc pod uwagę obserwowane tempo globalnych zmian zachodzących w środowisku oraz skalę ich oddziaływania na populację, podkreślamy, że pilne działania proklimatyczne powinny stać się absolutnym priorytetem dla wszystkich odbiorców naszego apelu.

Przypisy:

- i. Szacuje się, że na świecie kilkaset tysięcy osób rocznie umiera, a miliardy ludzi są narażone na konsekwencje zdrowotne skutków fal upałów. Tylko w Europie podczas upałów letnich kilkadziesiąt tysięcy osób umiera przedwcześnie. Przewiduje się dalszy wzrost konsekwencji zdrowotnych w wyniku zmiany klimatu w kolejnych dziesięcioleciach, związanych z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi czy rozprzestrzenianiem się chorób zakaźnych. Następstwem zmian klimatu są także konflikty zbrojne zagrażające zdrowiu i życiu ludzi. Konflikty o dostęp do wody i pożywienia powodują migracje ludności z miejsc nienadających się do dalszego życia^[10].
- ii. Oprócz utraty życia i zdrowia ludzi oraz obciążenia służby zdrowia, zmiana klimatu i degradacja środowiska naturalnego generują straty gospodarcze wynikające z niższej produktywności pracowników poprzez nieobec-

ności w pracy, wzrost kosztów świadczeń zdrowotnych oraz problemów społeczeństwa ze zdrowiem psychicznym. Ocenia się, że koszty zdrowotne zmiany klimatu w Polsce w latach 2021-2030 wyniosą co najmniej 119 mld zł[11].

- iii. Wśród konsekwencji zmiany klimatu dla zdrowia psychicznego znajdują się: wyższy poziom stresu, wpływ na stosunki międzyludzkie, utrata i zaburzenia pamięci, zaburzenia snu, obniżenie odporności psychicznej, wybuchy agresji, poczucie beznadziei, depresja oraz zespół stresu pourazowego[12].

Bibliografia:

1. The 2019 report of The Lancet Countdown on health and climate change: ensuring that the health of a child born today is not defined by a changing climate [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)32596-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)32596-6)
2. The 2018 report of the Lancet Countdown on health and climate change: shaping the health of nations for centuries to come [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(18\)32594-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)32594-7)
3. IPCC, 2018: Summary for Policymakers. In: Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty
4. OECD 2014, The Cost of Air Pollution: Health Impacts of Road Transport, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264210448-en>
5. EEA Report No 10/2019, Air quality in Europe <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2019>
6. Koalicja Klimatyczna, HEAL, 2018 Wpływ zmiany klimatu na zdrowie

[1] https://ec.europa.eu/clima/change/causes_en Dodatkowo deforestacja przyczynia się do mniejszej zdolności ekosystemu do pochłaniania CO₂

[2] <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2019>

[3] [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(19\)32596-6/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(19)32596-6/fulltext)

[4] https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe_pl

[5] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl

[6] Art. 74 Konstytucji RP <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/2.htm>

[7] [https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196\(20\)30167-4/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196(20)30167-4/fulltext)

[8] <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/who-manifesto-for-a-healthy-recovery-from-covid-19>, <https://www.weforum.org/agenda/2020/05/thousands-of-health-professionals-call-on-world-leaders-to-prioritize-a-greener-future-post-pandemic/>

[9] Koncepcja miasta, w którym podstawowe potrzeby mieszkańców, takie jak: praca, zakupy, opieka medyczna, nauka i rozrywka mogą być osiągalne w ciągu 15 minut spaceru lub jazdy rowerem.

[10] The 2018 report of the Lancet Countdown on health and climate change: shaping the health of nations for centuries to come

[11] Koalicja Klimatyczna, HEAL, 2018 Wpływ zmiany klimatu na zdrowie

[12] S. Clayton, C. M. Manning, K. Krygsman, M. Speiser, Mental Health and Our Changing Climate: Impacts, Implications, and Guidance, Washington: American Psychological Association, and ecoAmerica 2017, s. 7.

Prof. dr hab. n. med. Adam Antczak,

Prorektor ds. Klinicznych i Zarządzania Nauką
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Dr Piotr Dąbrowiecki,

Przewodniczący Polskiej Federacji Stowarzyszeń
Chorych na Astmę, Alergię i POCHP

Dr hab. n. med. Wojciech Feleszko,

Warszawski Uniwersytet Medyczny

Dr inż. Grażyna Gałęzowska,

Adiunkt w Zakładzie Toksykologii Środowiska,
Przewodnicząca Oddziału Pomorskiego Polskie-
go Towarzystwa Medycyny Środowiskowej

Prof. Radosław Gawlik,

Kierownik Katedry i Kliniki Chorób Wewnętrz-
nych, Alergologii i Immunologii Klinicznej Ślą-
skiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

Prof. dr hab. Wojciech Hanke,

Kierownik Zakładu Epidemiologii Środowisko-
wej, Instytut Medycyny Pracy

Dr n. med. Dorota Jarosińska,

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)

Tomasz Jastrzębski,

Zakład Zdrowia Publicznego, Katedra Zdrowia
Publicznego i Środowiskowego, Warszawski Uni-
wersytet Medyczny

Dr n. med. Tadeusz Jędrzejczyk,

Specjalista zdrowia publicznego, Dyrektor De-
partamentu Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Pomorskiego

Dr hab. Zbigniew M. Karaczun,

Prof. SGGW, Ekspert Koalicji Klimatycznej

Prof. UJ dr hab med Ewa Konduracka

Dr hab. Michał Krzyżanowski,

Profesor wizytujący Imperial College London

Prof. Andrzej Lekston,

Śląskie Centrum Chorób Serca w Zabrzu

Stanisław Maćkowiak,

Prezes, Federacja Pacjentów Polskich

Prof. dr hab. Henryk Mazurek,

Kierownik Kliniki Pneumonologii i Mukowiscy-
dozy, Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc, Oddział
Terenowy w Rabce – Zdrój

Dr hab. med. Filip Mejza,

Pracownia podejmowania decyzji klinicznych UJ
CM

Prof. dr hab. n. med Krystyna Pawlas,

Prezes Zarządu Głównego, Polskie Towarzystwo
Medycyny Środowiskowej

Dr hab. n. med. i n. o zdr. Barbara Piekarska,

Konsultant Krajowy w dziedzinie Zdrowia Środo-
wiskowego

Dr n. med. Piotr Popowski,

Przewodniczący, Polskie Towarzystwo Progra-
mów Zdrowotnych

Prezydium Naczelnej Rady Lekarskiej

Rada Naukowa Instytutu Medycyny Pracy im.

prof. dra med. Jerzego Nofera w Łodzi

Prof. dr hab. Bolesław Samoliński,

Kierownik Katedry Zdrowia Publicznego i Środo-
wiskowego oraz Zakładu Profilaktyki Zagrożeń
Środowiskowych i Alergologii WUM, V-ce. Prze-
wodniczący Rady Uczelni WUM, Przewodniczący
Rady Ekspertów Rzecznika Praw Pacjenta

Krzysztof Skotak,

Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Insty-
tut Badawczy

Prof. dr hab. Piotr Skubała,

Ekolog, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Instytut Biologii, Biotechnologii i Ochrony Środowiska

Dr n. med. Adam Stańczyk,

Uniwersytecki Szpital Kliniczny nr 1 im. Norberta Barlickiego w Łodzi

Dr hab. Marcin Szwed,

Prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego

Dr Bogdan Wojtyniak,

Prof. NIZP-PZH, Z-ca Dyrektora ds. Analiz i Strategii w Zdrowiu Publicznym, Kierownik Zakładu Monitorowania i Analiz Stanu Zdrowia Ludności

Prof. dr hab. Tadeusz Zielonka,

Przewodniczący Koalicji Lekarzy i Naukowców na Rzecz Czystego Powietrza

mgr Aleksandra Kielan,

Zakład Zdrowia Publicznego, Katedra Zdrowia Publicznego i Środowiskowego, Warszawski Uniwersytet Medyczny

Zarząd Główny Międzynarodowego Stowarzyszenia Studentów Medycyny IFMSA-Poland

Magdalena Muras - Skudlarska,

Lekarka rodzinna i medycyny stylu życia

Dr hab. Marcin Szwed, prof. UJ

Instytut Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

Wydziałowa Rada Studentów Collegium Medicum Uniwersytetu Zielonogórskiego

